

S. J. van Ooststroom vijfenzestig jaar

Nog niet zo lang geleden verscheen er een dik deel van *Gorteria*. Het was een uit drie nummers samengevoegd deel, dat werd uitgegeven als uiting van waardering voor J. H. Kern, die in december 1968 de pensioengerechtigde leeftijd bereikte.

Wederom verschijnt er een speciaal nummer van *Gorteria* en de recipient van dit feestexemplaar is S. J. van Ooststroom, die op 2 januari 1971 vijf en zestig jaar is geworden.

Simon Jan van Ooststroom werd in 1906 te Rotterdam geboren. Daar bezocht hij de Lagere School, vervolgens de Rijks-H.B.S. met 5-jarige cursus en daarna de Rijks-H.B.S. te Schiedam. In 1924 deed hij met goed gevolg eindexamen en liet zich te Utrecht inschrijven als student in de biologie. In 1927 legde hij het candidaatsexamen Wis- en Natuurkunde (plantkunde, dierkunde, geologie) af en op 8 juli 1931 het doctoraal examen Wis- en Natuurkunde (hoofdvak plantkunde, bijvakken dierkunde en phytopathologie). Op 18 juni 1934 promoveerde hij op een proefschrift getiteld „A monograph of the genus *Evolvulus*”. Zijn promotor was Prof. Dr. A. A. Pulle. Ondertussen was hij met ingang van 1 januari 1927 benoemd tot assistent bij de Systematische Plantkunde aan de R.U. te Utrecht. Hij ontwikkelde zich, met zijn collega J. Lanjouw, tot vurig aanhanger van de Toegepaste Plantkunde en was er nauwkeurig van op de hoogte, wanneer in het Cantonspark te Baarn de aardbeien en perziken rijp waren. Hij legde zijn functie als assistent op 31 oktober 1934 neer en aanvaardde op 1 november daaraanvolgend een assistentschap aan het Rijksherbarium te Leiden. Op 4 februari 1938 werd hij benoemd tot hoofdassistent en kwam op 1 januari 1940 in vaste dienst. Op 1 maart 1941 werd hem de persoonlijke titel van conservator toegekend, terwijl hij met ingang van 1 januari 1942 als conservator werd aangesteld. Met ingang van 1 januari 1948 volgde zijn benoeming tot wetenschappelijk hoofdambtenaar

Dr. Simon Jan van Oostroom, november 1970

(foto Dr. J. van Brummelen)

en met ingang van 1 januari 1951 de benoeming tot lector. In 1953 legde hij het lectoraat neer. Met ingang van 1 januari 1955 werd hij bevorderd tot wetenschappelijk hoofdambtenaar A.

Toen Van Oostroom op het Rijksherbarium kwam, trof hij daar een personeelsbezetting aan, die van werkster tot directeur niet meer dan 10 personen telde. Aangezien dit aantal ook voor die tijd bepaald onvoldoende was om aan alle belangen van het instituut even grote aandacht te kunnen schenken, wachtte Van Oostroom een aanzienlijke en zeer gevarieerde hoeveelheid werk.

Vele van zijn werkzaamheden kwamen niet zo zeer naar buiten toe tot uiting; zij vormden het soort werk waarop een instituut drijft, waardoor het bekendheid krijgt en waarop anderen gaan rekenen. Het is zeker interessant voor velen buiten het Rijksherbarium en misschien zelfs inspirerend voor enkelen van de staf, te vernemen wat Van Ooststroom deed, maar men diene wel te bedenken, dat het volgende lijstje niet naar volledigheid streeft. Ook mag niet onvermeld blijven, dat Van Ooststroom vele activiteiten in samenwerking met anderen bedreef, hetgeen niets aan zijn eigen aandeel afdoet.

Van Ooststroom determineerde hem toegezonden materiaal, nu eens enkele planten dan weer hele collecties, zowel uit binnen- als buitenland; hij voerde correspondentie met een groot aantal personen, instituten en officiële instanties uit alle delen van de wereld; hij verstreekte inlichtingen van de meest uiteenlopende aard; hij schiftte de z.g. doubletten-collectie van het Rijksherbarium met de bedoeling om na te gaan of dit in vroeger tijd afzonderlijk gehouden materiaal werkelijk wel uit duplicaten bestond (hetgeen lang niet altijd het geval bleek te zijn); hij zocht oude herbaria (b.v. die van De Gorter, Goethart, Kobus, Lako, Lotsy, Lütjeharms en Wakker) uit op waardevol materiaal; hij maakte door herrangschikking de collecties in het spiritusgebouw, de collectie negatieven, de collectie Icones, de collectie gallen, de collectie Teratologica, de collectie handschriften en het historisch archief beter toegankelijk; hij legde de basis voor de collectie Personalia; hij gaf leiding aan de technische werkzaamheden op het Rijksherbarium; hij leidde enige tijd de practica Systematische Plantkunde voor 1e en 2e jaars biologen, daarna ook de 3e jaars cursus voor biologen; hij leidde het werk van de bijna 30 kandidaten, die op het Rijksherbarium bij hem een doctoraal onderwerp kwamen doen; hij gaf korte tijd een afzonderlijk college bijzondere plantkunde voor 1e en 2e jaars geologen; hij leidde kas- en hortuswandelingen; hij leidde excursies in binnen- en buitenland; hij verzamelde voor het Rijksherbarium meer dan 25.000 nummers; hij nam in 1958 het directoraat van het Rijksherbarium waar in verband met de benoeming van de directeur tot Rector Magnificus; hij organiseerde in 1945 de tentoonstelling „Cruydtboeck en Herbarium” die als inzerding van het Rijksherbarium in het Rijksmuseum van Volkenkunde werd gehouden.

Het gedeelte van zijn taak, waarvan de buitenwereld wel kennis kan nemen, is gemakkelijker samen te vatten. De resultaten immers werden neergelegd in de vele publicaties, die in de volgende bijdrage afzonderlijk staan vermeld. Aan die lijst zijn toegevoegd de publicaties over onderwerpen, waar Van Ooststroom zich in zijn vrije tijd mee bezig hield.

Vermoedelijk zullen weinigen weten, welk een vertekend beeld deze laatste zin geeft, want werkelijk vrije tijd heeft Van Ooststroom weinig gekend; niet te tellen zijn de vrije uren, die hij avond aan avond en jaar in jaar uit heeft besteed ter verlenging van zijn werkuren op het Rijksherbarium. De bewerkingen van de Beknopte School- en Excursieflora voor Nederland en de Flora van Nederland zijn in die uren ontstaan.

Een ander facet van zijn activiteit en begrijpelijkerwijs samenhangend met zijn specifieke werk, is de rol die Van Ooststroom in het verenigingsleven heeft gespeeld. Hier moge, tussen haakjes, worden aangestipt, dat de verslagen van de Koninklijke Nederlandse Botanische Vereniging vreemd genoeg niet die volledig-

heid hebben als wel wenselijk is om over de vroegste stadia van Van Ooststrooms lidmaatschap te worden ingelicht.

Het staat vast, dat Van Ooststroom in 1927 lid werd van de „Botanische”. In 1943 werd hij, als opvolger van Prof. Dr. B. H. Danser, benoemd in de Redactie-commissie van de Flora Neerlandica. Tevens werd hij gekozen als 1e secretaris van de Nederlandsche Botanische Vereeniging en benoemd tot voorzitter van de Redactiecommissie van het Nederlandsch Kruidkundig Archief. Hij trad in 1946 af als 1e secretaris en werd benoemd tot lid van de Commissie voor de bibliotheek, het herbarium en het archief der N.B.V. In 1947 werd hij secretaris van die Commissie en werd in die functie in 1951, 1955, 1959, 1963 en 1967 herbenoemd. In 1950 werd hij benoemd tot lid van de Commissie voor het Veldbiologisch Archief en tot lid van de Nederlandse Nomenclatuurcommissie voor de Tuinbouw. In 1951 fungeerde hij als voorzitter van de Commissie voor Plantensystematiek en Plantengeografie en werd benoemd tot ondervoorzitter van de Vereniging. Hij behield deze laatste functie tot 1956. Hij werd in 1952 benoemd tot voorzitter van het Instituut voor Vegetatieonderzoek van Nederland (afgekort I.V.O.N.) en tevens als lid van de Commissie van Redactie van de Acta Botanica Neerlandica (van 1960—1965 gesplitst in Acta Botanica Neerlandica en Wentia), in welke functie hij in 1956, 1960, 1965 en 1969 werd herbenoemd. Van 1954 af was Van Ooststroom, met herbenoeming in 1958, 1963 en 1968, secretaris van de Commissie van het Floristisch Onderzoek van Nederland. Hij stelde zich in 1956 beschikbaar als Regional Adviser voor de in Engeland te verschijnen Flora Europaea, terwijl hij in datzelfde jaar als lid werd benoemd van de Commissie tot Onderzoek in het Deltagebied, ingesteld door de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen. Bovendien verscheen in 1956 onder redactie van Van Ooststroom en Th. J. Reichgelt het eerste nummer van het „Correspondentieblad ten dienste van de floristiek en het vegetatie-onderzoek van Nederland”. Dit blad, in gestencilde vorm uitgegeven, werd in 1961 voortgezet als gedrukt tijdschrift onder de naam „Gorteria”. In 1957 werd Van Ooststroom benoemd tot lid van het Algemeen Bestuur van de Stichting Wetenschappelijk Duinonderzoek. Als Regional Adviser nam hij in 1959 deel aan de besprekingen betreffende de Flora Europaea welke te Wenen werden gehouden. In 1960 werd hij lid van de Commissie voor de Bescherming van de Wilde Flora en was daarvan van 1961—1967 voorzitter. De 1e secretaris, die het jaarverslag in het Jaarboek over 1966 schreef, moet met zorg vervuld zijn geweest over de opvallende activiteit van Van Ooststroom als amateur-entomoloog, toen hem, bij wijze van doorzichtige vergissing, de naam „Commissie voor de Bescherming van de Wilde Dieren” uit zijn pen vloeide. In het zelfde jaar 1960 werd Van Ooststroom vast medewerker van de Commissie van Redactie van de Flora Neerlandica, daarna 1961—1965 vast medewerker en secretaris, vanaf 1966 tot heden secretaris. Als erkenning voor zijn vele en veelsoortige diensten werd hem in 1967 het erelidmaatschap van de Koninklijke Nederlandse Botanische Vereeniging aangeboden.

Ter completering van het beeld mogen de volgende gegevens niet ontbreken.

Van Ooststroom is lid van het Provinciaal Utrechts Genootschap, een lidmaatschap, dat zijn herinnering aan de Utrechtse jaren levendig houdt.

Veel langer, namelijk al van zijn 15e of 16e jaar af, is Van Ooststroom lid van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereeniging. In 1939 werd hij

gekozen tot lid van het bestuur van de Afdeling Leiden. Van januari 1951 af is hij voorzitter van deze afdeling. Hij hield verschillende lezingen en leidde talloze excursies in binnen- en buitenland.

Zijn entomologische belangstelling leidde er toe, dat Van Ooststroom in 1935 als lid toetrad tot de Nederlandse Entomologische Vereniging.

Een zeer belangrijke plaats neemt de Vereniging Oud-Leiden in het leven van Van Ooststroom in. Hij is lid van het bestuur van deze vereniging, voorzitter van de Excursie Commissie en lid van de Commissie voor de Redactie van het Leids Jaarboekje.

Zijn historische interesse leidde Van Ooststroom tot het lidmaatschap van de Sectie Geschiedenis van de Culturele Raad van de Gemeente Leiden.

In verband met zijn werk over de *Convolvulaceae* heeft Van Ooststroom één buiten-Europese reis gemaakt. Op voorstel van de Afdeling Natuurkunde van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen werd hij in 1948 door het Buitenzorgfonds aangewezen voor uitzending naar Java. Op 17 december 1949 vertrok hij naar Indonesië en keerde 6 juli 1950 terug. Hij verbleef hoofdzakelijk in de Plantentuin te Bogor (Buitenzorg) en de Bergtuin te Tjibodas.

Twee plantesoorten zijn naar Van Ooststroom genoemd: *Argyreia ooststroomii*, beschreven door R. D. Hoogland (*Blumea* 7, 1952, p. 189) en *Taraxacum ooststroomii*, beschreven door J. L. van Soest (*Proc. Kon. Nederl. Akad. Wet (Ser. C)* 69, 1966, p. 461).

R. A. Maas Geesteranus